

ІНСТРУМЕНТИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ СПРИЯННЯ БІЗНЕСУ PUBLIC ADMINISTRATION TOOLS FOR BUSINESS PROMOTION

Стаття присвячена аналізу інструментів публічного управління, які спрямовані на підтримку та сприяння бізнесу в умовах ринкової економіки. Висвітлено основні напрямки державної підтримки підприємництва, такі як регуляторна політика, фінансова підтримка, розвиток інфраструктури, спрощення адміністративних процедур, партнерство з приватним сектором, навчання та консультування. У статті аргументовано, що використання цих інструментів сприяє створенню благодатного середовища для розвитку підприємств, залученню інвестицій, стимулюванню інновацій та забезпеченню сталого розвитку економіки. Також обговорюються виклики та можливості, що стоять перед державними органами управління у процесі реалізації ефективної підтримки бізнесу. Метою статті є визначення ефективних механізмів впливу на бізнес-середовище та виявлення шляхів удосконалення існуючих підходів до підтримки підприємництва. Автор наголошує на важливості інтегрованого підходу та необхідності адаптації до постійних змін в глобальному бізнес-ландшафті. Проводиться комплексний аналіз інструментів публічного управління, які використовуються для сприяння бізнесу в сучасних умовах економічного розвитку. Основна увага приділяється таким аспектам, як регуляторна політика, фінансова підтримка, розвиток інфраструктури, оптимізація адміністративних процедур, формування партнерств з приватним сектором, а також програми навчання та консультування для підприємств. За допомогою критичного осмислення та оцінки різних підходів до державної підтримки бізнесу, стаття висвітлює ефективні стратегії управління, які можуть бути використані урядом для стимулювання економічного зростання і підвищення конкурентоспроможності національної економіки на міжнародному рівні. Надано визначення перспективних напрямів їх удосконалення та адаптації до змінних умов глобалізованого світу. Висновки, викладені у статті, можуть слугувати підґрунтям для реформування публічного управління в контексті підтримки бізнесу, а також для подальших наукових досліджень у цій галузі.

Ключові слова: публічне управління, сприяння бізнесу, регуляторна політика, фінансова підтримка, інфраструктура.

The article is devoted to the analysis of public management tools aimed at supporting and promoting business in the conditions of a market economy. The main areas of state support for entrepreneurship are highlighted, such as regulatory policy, financial support, infrastructure development, simplification of administrative procedures, partnership with the private sector, training and consulting. The article argues that the use of these tools contributes to the creation of a fertile environment for the development of enterprises, the attraction of investments, the stimulation of innovations and the provision of sustainable economic development. Challenges and opportunities facing state management bodies in the process of implementing effective business support are also discussed. The purpose of the article is to determine effective mechanisms of influence on the business environment and identify ways to improve existing approaches to support entrepreneurship. The author emphasizes the importance of an integrated approach and the need to adapt to constant changes in the global business landscape. A comprehensive analysis of public management tools, which are used to promote business in modern conditions of economic development, is carried out. The main focus is on such aspects as regulatory policy, financial support, infrastructure development, optimization of administrative procedures, formation of partnerships with the private sector, as well as training and consulting programs for entrepreneurs. Through a critical analysis and evaluation of various approaches to state business support, the article highlights effective management strategies that can be used by the government to stimulate economic growth and increase the competitiveness of the national economy at the international level. Prospective directions for their improvement and adaptation to the changing conditions of the globalized world are defined. The conclusions presented in the article can serve as a basis for reforming public administration in the context of business support, as well as for further scientific research in this field.

Key words: public administration, business promotion, regulatory policy, financial support, infrastructure.

УДК 354:339.9
DOI <https://doi.org/10.32782/pma2663-5240-2022.31.28>

Селютін С.Т.

кандидат економічних наук,
доцент Чернігівського інституту
інформації бізнесу і права
Міжнародного науково-технічного
університету імені академіка Юрія Бугая

Стах А.Ю.

кандидат економічних наук,
доцент Чернігівського інституту
інформації бізнесу і права
Міжнародного науково-технічного
університету імені академіка Юрія Бугая

Постановка проблеми. В умовах глобалізації економіки та зростаючої конкуренції, активна роль держави в підтримці національного бізнесу стає все більш важливою. Забезпечення сприятливого бізнес-клімату, регулювання ринкових процесів, а також реалізація ефективних інструментів публічного управління, які б сприяли розвитку підприємства, є ключовими завданнями сучасної держави. У цій статті ми зосередимося на аналізі тих інструментів публічного управління, які дозволяють стимулювати бізнес-активність і забезпечувати сталий розвиток економіки. Сучасна економіка стикається з великою кіль-

кістю викликів: від нестабільності фінансових ринків до технологічних змін і пандемічних криз. У таких умовах, державні інструменти можуть допомогти бізнесу адаптуватися і вижити. Інновації є основою для зростання ефективності та конкурентоспроможності бізнесу. Підтримка інновацій через публічне управління дозволяє підприємствам бути на крок попереду в гонці за лідерство. Умови світової торгівлі постійно змінюються, і держави, які надають більш ефективну підтримку своєму бізнесу, мають переваги в доступі до міжнародних ринків. Державні ініціативи можуть сприяти трансформації економіки, зокрема, через

перехід до зеленої економіки, цифровізацію та розвиток новітніх галузей. Узагальнюючи, враховуючи вищезазначені фактори, роль публічного управління у стимулюванні бізнесу є надзвичайно важливою і вимагає детального вивчення та розуміння. Це дозволить не лише підвищити ефективність державного втручання в економіку, але й забезпечити стале зростання і розвиток підприємництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В контексті втілення українським урядом стратегії євроінтеграції, в академічних колах виникли дебати щодо шляхів приведення національної економіки у відповідність із нормами та стандартами, які диктуються Європейським Союзом. Крім цього, реформування європейських принципів у сфері державного управління та розробка теоретичної бази для нової моделі державного менеджменту протягом останніх декількох десятиліть ініціювали зростання академічних досліджень, як теоретичних, так і практичних, у цій області. В цьому контексті принципи наддержавного регулювання економіки країн-членів ЄС та особливості економічної політики цього блоку були предметом дослідження значної кількості вітчизняних науковців, включно з В. Чужиковим. Задачі оновлення систем державного управління та адміністрування в європейських країнах для відповідності критеріям, поставленим європейськими інститутами, є об'єктом дослідження Е. Чіті та С. Хольмберга. В той же час, питання ефективності та здатності державного управління знаходяться у фокусі робіт Е. Лопеса, Т. Хельмана, С. Шіллера і Д. Шраад-Тішлера. Тему реформування в громадському секторі ретельно вивчали З. Азастрян, Е. Рубіо та Ф. Зулег. В рамках української наукової спільноти фундаментальні аспекти державного управління були предметом дослідження у роботах В. Бакуменка, Л. Усаченко та О. Червякової. Європейські підходи до державного управління проаналізували такі вчені як О. Оржель, О. Палій, І. Кравчук, Ю. Полянський, С. Гладкова, С. Соколик, П. Крайник, Т. Гусаченко, О. Оболенський, С. Сьоміна, А. Чемерис, С. Загороднюк, О. Приходько та Л. Воронько. Зокрема, питання адаптації української системи державного управління та державної служби в умовах євроінтеграції висвітлили в своїх дослідженнях О. Руденко та Я. Гонціж [1-8].

Мета статті. Аналіз і систематизація основних інструментів публічного управління, які використовуються для підтримки та розвитку бізнесу в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Регуляторна політика відіграє ключову роль

у публічному управлінні та сприянні бізнесу, створюючи правові рамки для діяльності підприємців та інвесторів. Ефективна регуляторна політика може стимулювати економічне зростання, сприяти інноваціям і покращувати конкурентне середовище. З іншого боку, надмірна або неефективна регуляція може створити перешкоди для розвитку бізнесу і знизити інвестиційну привабливість країни. Основні напрями регуляторної політики:

1. Спрощення регуляторного середовища. Спрощення ліцензування, дозвільних процедур, зменшення кількості контрольних і наглядових органів, скорочення часу та витрат на отримання різного роду дозволів та ліцензій.

2. Зниження адміністративного тиску. Встановлення прозорих та зрозумілих правил гри для бізнесу, мінімізація числа перевірок і санкцій, які непропорційно обтяжують підприємців.

3. Запровадження регуляторного імпаکت-аналізу. Оцінка впливу законодавчих та нормативних актів на бізнес середовище до їх прийняття з метою виявлення потенційних негативних наслідків та їх мінімізації.

4. Реалізація принципу "кращого регулювання". Перехід від кількості до якості регулювання, де основна увага приділяється результативності і ефективності законодавчих ініціатив.

5. Залучення стейкхолдерів до процесу регулювання. Участь бізнес-асоціацій, експертних груп та громадськості у формуванні регуляторної політики, що забезпечує більшу відповідність прийнятих рішень реальним потребам бізнесу [1].

Фінансова підтримка від держави є одним з найбільш прямих та ефективних способів стимулювання бізнес-діяльності. Вона може приймати різні форми та бути спрямована на різні цільові групи підприємств - від стартапів до великих промислових гігантів.

Основні напрями фінансової підтримки:

1. Надання податкових пільг. Зменшення податкового навантаження для новостворених підприємств, підприємств, що працюють в пріоритетних галузях економіки, або здійснюють значні інвестиції у розвиток виробництва.

2. Грантова підтримка. Надання фінансової допомоги на конкурсних засадах для реалізації інноваційних проектів, досліджень та розробок.

3. Субсидії та компенсації. Часткове або повне відшкодування витрат, пов'язаних з розширенням бізнесу, навчанням персоналу, впровадженням нових технологій.

4. Державні гарантії та поручительства. Забезпечення допомоги в отриманні кредитів та

запозичень шляхом надання державних гарантій, що знижує кредитний ризик для банків.

5. Фінансування через державні фонди та програми. Створення спеціалізованих фондів для підтримки певних галузей або видів діяльності, таких як енергозбереження, експорт, інновації.

6. Преференції при участі в державних закупівлях. Встановлення спеціальних умов для участі малого та середнього бізнесу в державних та муніципальних закупівлях [2-3].

При цьому варто зазначити, що фінансова підтримка повинна бути збалансованою та чітко таргетованою, щоб не породжувати залежність бізнесу від держави та не переключувати конкурентне середовище. Неефективне використання бюджетних коштів може призвести до зниження мотивації підприємців до самостійного розвитку та інновацій.

Важливим аспектом є також відстеження результатів фінансової підтримки – оцінка її впливу на зростання підприємства, створення нових робочих місць, збільшення податкових внесків тощо. Це дозволяє зрозуміти ефективність витрачених коштів та коригувати політику відповідно до змінюючихся умов та потреб ринку.

Розвиток інфраструктури є фундаментальною передумовою сталого економічного зростання і є одним із ключових напрямів державної підтримки бізнесу. Інфраструктурні проекти, такі як будівництво доріг, мостів, портів, логістичних центрів, а також розвиток цифрової інфраструктури, мають величезний вплив на ефективність діяльності підприємств та їх конкурентоспроможність [4].

Основні напрями розвитку інфраструктури. Транспортна інфраструктура. Удосконалення мережі доріг, залізниць, аеропортів та портів сприяє скороченню витрат на логістику, збільшенню швидкості та зручності перевезень. Енергетична інфраструктура. Стабільне та ефективне енергопостачання є важливим чинником для промисловості та технологічних компаній. Розвиток альтернативних джерел енергії також може сприяти екологічній стійкості та зменшенню залежності від імпортованих енергоресурсів. Комунікаційна інфраструктура. Високошвидкісний інтернет та сучасні телекомунікації є необхідними для бізнес-операцій, особливо у сфері ІТ та послуг. Соціальна інфраструктура. Школи, університети, медичні заклади та інші установи забезпечують не тільки соціальні, а й економічні потреби спільноти, покращуючи кваліфікацію робочої сили та здоров'я нації. Екологічна інфраструктура. Системи водопостачання, каналізації, управління відходами та очищення довкілля мають

вирішальне значення для створення сприятливих умов для життя та діяльності бізнесу.

Успішний розвиток інфраструктури вимагає значних інвестицій, які часто перевищують можливості бюджету. Тому залучення приватних інвестицій через механізми державно-приватного партнерства стає одним із ключових моментів ефективного розвитку інфраструктурних проектів. Крім того, при плануванні інфраструктурних проектів важливо враховувати довгострокові потреби ринку, технологічні тенденції та потенційні ризики, пов'язані зі зміною клімату та екологічною стійкістю. Врешті-решт, ефективний розвиток інфраструктури не тільки підвищує привабливість країни для бізнесу, але й слугує стимулом для соціального та економічного прогресу на місцевому та національному рівнях.

Спрощення адміністративних процедур є важливим інструментом публічного управління, який спрямований на підтримку бізнесу та створення сприятливого інвестиційного клімату. Зниження бюрократичного навантаження та ефективна взаємодія між бізнесом і державою можуть значно поліпшити умови для підприємництва, сприяючи залученню інвестицій та стимулюючи економічне зростання [5].

Основні напрями оптимізації адміністративних процедур. Електронне урядування. Впровадження онлайн-сервісів для подання звітності, реєстрації бізнесу, отримання дозволів та інших державних послуг зменшує витрати часу та фінансів для підприємців. Зниження кількості дозвільних процедур. Відміна або об'єднання деяких дозвільних документів може суттєво знизити адміністративні бар'єри. Стандартизація адміністративних процесів. Введення чітких правил і процедур, які забезпечують передбачуваність і прозорість адміністративних процесів. Впровадження "єдиного вікна". Створення системи, в якій підприємець може отримати всі необхідні послуги в одному місці, значно спрощує ведення бізнесу. Обмеження адміністративного тиску. Встановлення чітких критеріїв та процедур для перевірок бізнесу, зменшення частоти та тривалості інспекцій. Навчання та розвиток кадрового потенціалу. Підвищення кваліфікації державних службовців для покращення якості адміністративних послуг.

Адміністративні реформи вимагають комплексного підходу та сильної політичної волі, адже часто зустрічають опір від тих, кому вигідне збереження старої, бюрократичної системи. Також важливим є забезпечення інформаційної безпеки та захисту персональних даних при впровадженні електронних систем.

Ефективна реалізація цих напрямків сприятиме підвищенню рівня довіри між державою та бізнесом, створенню стимулів для нових підприємств, а також залученню іноземних інвесторів, які цінують прозорість та ефективність адміністративного середовища.

Партнерство між публічним та приватним секторами є ключовою стратегією для досягнення економічного розвитку та інновацій. Воно передбачає співпрацю держави та бізнесу у вигляді спільних проєктів, інвестицій у критично важливу інфраструктуру, спільного фінансування наукових досліджень і розробок та багато іншого.

Основні аспекти партнерства з приватним сектором:

1. Державно-приватне партнерство (ДПП). Модель ДПП включає залучення приватних компаній для реалізації проєктів, що традиційно вважалися винятково державними (будівництво доріг, шкіл, лікарень тощо).

2. Інноваційні гранти та стимули. Держава може надавати гранти, податкові пільги та інші стимули приватним компаніям, що займаються дослідженнями і розробками у важливих галузях.

3. Спільні наукові дослідження. Університети та державні наукові установи часто співпрацюють з приватним сектором для проведення спільних досліджень і комерціалізації відкриттів.

4. Кластери інновацій. Створення бізнес-кластерів, де компанії, дослідницькі інститути та державні агентства можуть співпрацювати над розробкою інноваційних продуктів.

5. Регуляторні "пісочниці". Тимчасове звільнення від деяких регуляцій для нових та інноваційних продуктів, щоб дозволити швидше введення їх на ринок [6-7].

Встановлення дієвого партнерства вимагає чітких рамок, здатних забезпечити збалансованість інтересів обох сторін, а також наявності прозорих механізмів контролю та звітності, щоб уникнути корупції та зловживань. Потрібно також забезпечити належний правовий захист інвестицій і інтелектуальної власності.

Успішне партнерство може принести значні переваги для економіки, зокрема підвищення рівня інновацій, створення нових робочих місць та підвищення конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні. Ключовим аспектом є створення сприятливих умов для довгострокової співпраці між державою та бізнесом, що сприятиме сталому розвитку економіки та високим стандартам життя населення.

Навчання та консультування відіграють критичну роль у підтримці підприємництва та розвитку бізнесу. Держава, визнаючи значення

освітніх і консультативних послуг для розвитку конкурентоспроможної економіки, може ініціювати та підтримувати різноманітні програми, спрямовані на підвищення кваліфікації підприємців і надання їм необхідних знань та ресурсів.

Сфери навчання та консультування:

1. Професійне навчання. Програми професійно-технічної освіти, що допомагають підприємцям набути необхідних практичних навичок управління, маркетингу, обліку тощо.

2. Бізнес-інкубатори та акселератори. Організації, які надають підтримку новим компаніям у формі навчальних програм, менторства та доступу до мережі потенційних інвесторів.

3. Семінари та майстер-класи. Короткострокові освітні заходи на актуальні теми, що дозволяють швидко ознайомитися з новими трендами та інноваціями у світі бізнесу.

4. Консультативні послуги. Державні та приватні організації можуть надавати консультативні послуги з питань правового регулювання, фінансування, управління цінними паперами, підвищення ефективності виробництва тощо.

5. Онлайн-платформи для навчання. Розвиток цифрових технологій дозволяє надавати доступ до високоякісних освітніх ресурсів в онлайн-форматі, що є зручним для підприємців з будь-якої точки країни [8].

Одним з викликів є адекватне фінансування таких програм, особливо в контексті бюджетних обмежень. Крім того, важливим є забезпечення актуальності та практичної спрямованості освітніх програм, щоб вони відповідали потребам сучасного бізнес-середовища.

Ефективні програми навчання та консультування можуть значно покращити бізнес-клімат, підвищити кваліфікацію робочої сили, зменшити ризики для стартапів та сприяти розвитку інновацій. У результаті, це забезпечує сталий економічний розвиток та підтримує конкурентоспроможність національної економіки на міжнародній арені.

Висновки. Стаття розглянула основні інструменти публічного управління, які спрямовані на підтримку та розвиток бізнесу. Впровадження цих інструментів є важливим для створення сприятливого бізнес-клімату та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Зокрема, було висвітлено такі ключові аспекти. Регуляторна політика має забезпечувати справедливі та ефективні умови для ведення бізнесу, а також стимулювати інновації та конкуренцію. Фінансова підтримка відіграє критичну роль у забезпеченні доступу до капіталу для підприємств різних розмірів. Розвиток інфраструктури створює

необхідну основу для ефективної діяльності бізнесу та його розвитку. Спрощення адміністративних процедур та впровадження електронних систем значно підвищує прозорість державного управління і зменшує адміністративні бар'єри. Партнерство з приватним сектором відкриває нові можливості для розвитку і впровадження інновацій у суспільно значущих проектах. Навчання та консультування надають підприємцям необхідні знання та компетенції, які забезпечують їх здатність адаптуватися до швидко змінюваного ринкового середовища. На основі аналізу можна зробити висновок, що комплексне використання цих інструментів сприятиме створенню позитивного середовища для зростання бізнесу, залучення інвестицій, підвищення інноваційної активності та загалом підсилення економічного потенціалу країни. Завдяки цьому, держава зможе досягти вищого рівня соціально-економічного розвитку, покращення добробуту громадян та зміцнення позицій на міжнародному рівні. Зусилля уряду мають бути спрямовані на постійне вдосконалення існуючих механізмів підтримки бізнесу та розробку нових інноваційних підходів, заснованих на кращих світових практиках та власному досвіді.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Asatryan Z., Rubio E., Zuleeg F. Public Sector Reform: How the EU budget is used to encourage it. Brussels: Directorate General for Internal Policies Policy Department D: Budgetary Affairs, 2016. 109 p.
2. Chiti E. The governance of compliance. In Marise Cremona (eds.), compliance and the enforcement of EU law. Oxford: Oxford University Press, 2012. 31-56. pp.
3. Оржель О.Ю., Палій О.М., Полянський Ю.Д., Гладкова С.М., Соколик С.В., Крайник П.І., Гусаченко Т.О. Європейський досвід державного управління: Курс лекцій; За заг. ред. О.Ю. Оболенського, С.В. Сьоміна, А.О. Чемериса, С.В. Загороднюка, О.Л. Приходько, Л.О. Воронько. К.: Вид-во НАДУ, 2007. 76 с.
4. Гонціж Я. Державне управління в контексті європейської інтеграції. К: ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив», 2015. 27 с.
5. Бакуменко В.Д., Усаченко Л.М., Червякова О.В. Теоретичні засади державного управління: навч. посіб.; за заг. ред. Л. М. Усаченко. К.: НВДЦ «Нововведення», 2013. 174 с.
6. Європейський Союз: інституційно-правові основи та функціонування: навч.-метод. посіб. / А. І. Грицяк, О. Ю. Оржель, М. Є. Чулаєвська [та ін.]; за заг. ред. А. І. Грицяка. К.: НАДУ, 2009. 186 с.
7. Чужиков В. та ін. Регіональна політика Європейського Союзу: підручник / За ред. Віктора Чужикова. К.:КНЕУ, 2016. 495с.
8. Руденко О.М. Державне управління та державна служба в країнах ЄС в контексті європейської інтеграції України : навч.-метод. матеріали; упоряд. І.В. Поліщук. К. : НАДУ, 2013. 68 с.